

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA
[YVES BOT] SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 27. martā¹

Lieta C-83/11

Secretary of State for the Home Department

pret

Muhammad Sazzadur Rahman , Fazly Rabby Islam ,Mohibullah Rahman

(Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), Londona (Apvienotā Karaliste) lūgums sniegt
prejudiciālu nolēmumu)

Savienības pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalsts teritorijā —
Direktīva 2004/38/EK — Pienākums veicināt “visu pārējo ģimenes locekļu ieceļošanu un
uzturēšanos” — Piemērošanas joma — Tieša iedarbība

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu pirmo reizi dod Tiesai iespēju pieņemt lemt par Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK,² 3. panta 2. punkta noteikumu piemērošanas jomu.
2. Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību, kuru Bangladešas pilsoņi *Muhammad Sazzadur Rahman, Fazly Rabby Islam* un *Mohibullah Rahman* uzsāka pret *Secretary of State for the Home Department* pēc tam, kad pēdējais minētais atteica-tiem uzturēšanās atļauju Apvienotajā Karalistē kā Eiropas Ekonomiskās zonas (EEZ) pilsoņa apgādībā esošiem ģimenes locekļiem.

I – Atbilstošās tiesību normas

A – Savienības tiesības

1) Eiropas Savienības Pamattiesību harta

3. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pantā³ ir noteikts, ka “ikvienai personai ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību”.

2) Direktīva 2004/38

4. Direktīvā 2004/38 ir veikta kodifikācija, vienā dokumentā apvienojot regulu un deviņas direktīvas un iekļaujot tiesu judikatūru. Aizstājot dažādus tiesiskos režīmus, kas atbilst piederībai atšķirīgām tiesiskām kategorijām, pamatojoties uz spēju īstenot saimniecisko darbību, unikālais statuss, kurš

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — OV L 158, 77. lpp., un labojumi OV L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.

3 — Turpmāk tekstā – “Harta”.

balstās uz Savienības pilsonību, piešķir jaunu dimensiju pārvietošanās brīvībai, kas kļūst par pamata iezīmi saistībā ar Savienības pilsoņa statusu.

5. Direktīvā 2004/38 saskaņā ar pakāpju sistēmu ir atzītas uzturēšanās tiesības tādiem 2. panta 2. punktā noteiktajiem “ģimenes locekļiem”, kas ir laulātais vai partneris, ar kuru Savienības pilsonis ir noslēdzis reģistrētas partnerattiecības, kas uzņēmējā dalībvalstī ir atzītas kā līdzvērtīgas laulībai, tiešie pēcnācēji vecumā līdz 21 gadam, kuri ir pilsoņa vai tā laulātā vai partnera apgādībā, kā arī laulātā vai partnera apgādībā esošie tiešie augšupējie radnieki.

6. Tāpat Direktīvā 2004/38 ir ņemti vērā paplašinātās ģimenes locekļi, ar zināmiem nosacījumiem liekot dalībvalstīm veicināt viņu ieceļošanu un uzturēšanos to teritorijā.

7. Saskaņā ar šās direktīvas preambulas 6. apsvērumu:

“Lai saglabātu ģimenes vienotību plašākā izpratnē un ievērotu aizliegumu diskriminēt personu tās valstiskās piederības dēļ, to personu stāvoklis, uz kurām neattiecas [...] ģimenes locekļu definīcija un kurām tādēļ nav automātisku tiesību ieceļot un uzturēties uzņēmējā dalībvalstī, būtu jāpārbauda uzņēmējai dalībvalstij, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem, lai izlemtu, vai šādas personas drīkst tajā ieceļot un uzturēties, ņemot vērā viņu attiecības ar Savienības pilsoni vai citus apstākļus, piemēram, finansiālo vai fizisko atkarību no Savienības pilsoņa.”

8. Saskaņā ar minētās direktīvas 3. panta 2. punktu:

“Neskarot attiecīgo personu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības, kas tām var būt katrai atsevišķi, uzņēmēja dalībvalsts saskaņā ar saviem tiesību aktiem veicina šādu personu ieceļošanu un uzturēšanos:

- a) visi pārējie ģimenes locekļi neatkarīgi no to valstiskās piederības, uz kuriem neattiecas 2. panta 2. punktā minētā definīcija un kuri ceļojuma sākuma valstī ir tā Savienības pilsoņa apgādībā vai dzīvo ar viņu vienā māsaimniecībā, kam ir sākotnējās uzturēšanās tiesības, vai arī gadījumā, kad nopietnu veselības apsvērumu dēļ ir noteikti vajadzīga Savienības pilsoņa ģimenes locekļa personiska kopšana;
- b) partneris, ar kuru Savienības pilsonim ir ilgstošas attiecības, tās pienācīgi apliecinot.

Uzņēmēja dalībvalsts sīki pārbauda personiskos apstākļus un pamato aizliegumu šīm personām iebraukt vai uzturēties.”

9. Direktīvas 2004/38 8. panta 5. punktā ir noteikts:

“Lai izsniegtu reģistrācijas apliecību Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem, kas paši ir Savienības pilsoņi, dalībvalstis drīkst pieprasīt uzrādīt šādus dokumentus:

[..]

- e) gadījumos, uz kuriem attiecas 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts, – dokumentu, ko izsniegusi izcelsmes valsts vai ceļojuma sākuma valsts atbildīgā iestāde un ar ko apstiprina, ka viņi ir Savienības pilsoņa apgādājāmie vai māsaimniecības locekļi, vai pierādījumus par nopietniem veselības traucējumiem, kuru dēļ Savienības pilsoņa ģimenes loceklim noteikti vajadzīga personiska aprūpe;

[..].”

10. Šās direktīvas 10. pantā ir noteikts:

“1. To Savienības pilsoņa ģimenes locekļu uzturēšanās tiesības, kuri nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie, apstiprina, ne vēlāk kā sešus mēnešus no pieteikuma saņemšanas dienas izsniedzot dokumentu, ko sauc par “Savienības pilsoņa ģimenes locekļa uzturēšanās atļauju”. Apstiprinājumu par pieteikšanos uzturēšanās atļaujas saņemšanai izsniedz uzreiz.

2. Lai izsniegtu uzturēšanās atļauju, dalībvalstis pieprasa uzrādīt šādus dokumentus:

[..]

e) gadījumos, uz kuriem attiecas 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts, – dokumentu, ko izsniegusi izcelsmes valsts vai ceļojuma sākuma valsts atbildīgā iestāde un ar ko apstiprina, ka viņi ir Savienības pilsoņa apgādājamie vai māsaimniecības locekļi, vai pierādījumus par nopietniem veselības traucējumiem, kuru dēļ Savienības pilsoņa ģimenes loceklim vajadzīga personiska aprūpe;

[..].”

B – Valsts tiesības

11. Direktīva 2004/38 Apvienotajā Karalistē ir transponēta ar 2006. gada noteikumiem par imigrācijas tiesībām (Eiropas Ekonomikas zona) (*Immigration (European Economic Area) Regulations 2006*) ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2009. gada noteikumiem par imigrācijas tiesībām (Eiropas Ekonomikas zona) (*Immigration (European Economic Area) Regulations 2009*)⁴.

12. 2006. gada noteikumu 7. pantā ar virsrakstu “Ģimenes loceklis” ir noteikts:

“1. Ņemot vērā 2. punktu, šajos noteikumos turpmāk minētās personas ir uzskatāmas par citas personas ģimenes locekļiem:

- a) tās laulātais vai civilpartneris;
- b) tās vai tās laulātā vai civilpartnera tiešie pēcnācēji, kuri ir:
  - i) jaunāki par 21 gadu; vai
  - ii) tās apgādībā vai tās laulātā vai civilpartnera apgādībā;
- c) tās vai tās laulātā vai civilpartnera apgādībā esošie tiešie augšupējie radnieki;
- d) persona, kas uzskatāma par šās citas personas ģimenes locekli saskaņā ar 3. punktu.

2. Saskaņā ar 1. punkta b) vai c) apakšpunktu persona nav uzskatāma par Apvienotajā Karalistē dzīvojoša studenta ģimenes locekli pēc trīs mēnešu laikposma kopš dienas, kad students ir uzņemts Apvienotajā Karalistē, ja vien:

- a) [1. punkta] b) apakšpunkta gadījumā persona nav studenta vai tā laulātā vai civilpartnera apgādībā esošs bērns; vai

4 — Turpmāk tekstā – “2006. gada noteikumi”.

b) students neietilpst arī kādā no citām to personu kategorijām, kas atbilst 6. panta 1. punktā noteiktajām prasībām.

3. Ņemot vērā 4. punktu, ikviena persona, kura ir paplašinātās ģimenes loceklis un kurai ir izdota EEZ ģimenes uzturēšanās atļauja, reģistrācijas apliecība vai uzturēšanās atļauja, ir uzskatāma par attiecīgā EEZ pilsoņa ģimenes locekli, ja vien tā joprojām atbilst 8. panta 2., 3., 4. vai 5. punktā paredzētajiem noteikumiem attiecībā uz šo EEZ pilsoni un ja ģimenes uzturēšanās atļaujai, apliecībai vai atļaujai nav beidzies derīgums vai tās nav atceltas.

4. Ja attiecīgais EEZ pilsonis ir students, paplašinātās ģimenes loceklis tiek uzskatīts par pilsoņa ģimenes locekli saskaņā ar 3. punktu vienīgi tad, ja ir izsniegta EEZ ģimenes uzturēšanās atļauja saskaņā ar 12. panta 2. punktu, ja ir izsniegta reģistrācijas apliecība saskaņā ar 16. panta 5. punktu vai ja ir izsniegta uzturēšanās atļauja saskaņā ar 17. panta 4. punktu.”

13. 2006. gada noteikumu 8. pantā ar virsrakstu “Paplašinātās ģimenes loceklis” ir noteikts:

“1. Šajos noteikumos “paplašinātās ģimenes loceklis” ir persona, kas nav EEZ pilsoņa ģimenes loceklis saskaņā ar 7. panta 1. punkta a), b) vai c) apakšpunktu un kas atbilst 2., 3., 4. vai 5. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

2. Persona atbilst šajā punktā paredzētajiem nosacījumiem, ja tā ir EEZ pilsoņa, tā laulātā vai civilpartnera ģimenes loceklis un

- a) persona dzīvo EEZ valstī ^[5], kurā dzīvo arī EEZ pilsonis, ir EEZ pilsoņa apgādībā vai ir tā māsainiecības loceklis;
- b) ja persona atbilst a) apakšpunkta nosacījumiem un ir kopā ar EEZ pilsoni Apvienotajā Karalistē vai vēlas tam pievienoties vai ja
- c) persona atbilst a) apakšpunkta nosacījumiem, ir pievienojusies EEZ pilsonim Apvienotajā Karalistē un joprojām ir tā apgādībā vai ir tā māsainiecības loceklis.

3. Persona atbilst šajā punktā paredzētajiem nosacījumiem, ja tā ir EEZ pilsoņa, tā laulātā vai civilpartnera ģimenes loceklis un ja smaga veselības stāvokļa dēļ tai noteikti ir nepieciešama EEZ pilsoņa, tā laulātā vai civilpartnera personiska aprūpe.

4. Persona atbilst šā punkta nosacījumiem, ja tā ir EEZ pilsoņa ģimenes loceklis un ja, gadījumā ja tā ierastos vai apmestos uz dzīvi Apvienotajā Karalistē, tā atbilstu prasībām, kas paredzētas imigrācijas noteikumos (izņemot tos, kas attiecas uz ieceļošanas atļauju), lai saņemtu atļauju ieceļot un uzturēties Apvienotajā Karalistē uz nenoteiktu laiku kā EEZ pilsoņa apgādībā esošam ģimenes loceklim.

5. Persona atbilst šā punkta nosacījumiem, ja tā ir EEZ pilsoņa partneris (izņemot civilpartneri) un var lēmuma pieņēmējam pierādīt, ka tai ir ilgstošas attiecības ar EEZ pilsoni.

6. Šajos noteikumos “attiecīgais EEZ pilsonis” attiecībā uz paplašinātās ģimenes locekli ir EEZ pilsonis, kurš vai kura laulātais vai civilpartneris ir paplašinātās ģimenes locekļa 2., 3. vai 4. punkta izpratnē radnieks, vai EEZ pilsonis, kurš ir paplašinātās ģimenes locekļa 5. punkta izpratnē partneris.”

5 — 2011. gada noteikumos par imigrācijas tiesībām (Eiropas Ekonomikas zona) (grozījumi) (*Immigration (European Economic Area) (Amendment) Regulations 2011*) vārds “EEZ valsts” ir aizstāts ar vārdiem “cita valsts, kas nav Apvienotā Karaliste”. Pieņemot, ka šis grozījums, kas noticis pēc lietas nodošanas Tiesā, nekavējoties būtu piemērojams izskatāmajās lietās, nešķiet, ka tas būtu tāds, kurš apšauba *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)*, Londona (Apvienotā Karaliste) trešā uzdotā jautājuma derīgumu, jo nosacījums paredz iepriekšēju uzturēšanos tajā pašā valstī, kurā dzīvo Savienības pilsonis.

14. 2006. gada noteikumu 17. pantā ar virsrakstu “Uzturēšanās atļaujas izsniegšana” ir noteikts:

“[..]

4. *Secretary of State* var izsniegt uzturēšanās atļauju paplašinātās ģimenes loceklim, kurš neatbilst noteikumu 7. panta 3. punkta noteikumiem un kurš nav EEZ pilsonis, ja:

- a) attiecīgais EEZ pilsonis attiecībā pret paplašinātās ģimenes locekli ir persona, kas atbilst prasībām, vai EEZ pilsonis, kuram ir pastāvīgās uzturēšanās tiesības saskaņā ar 15. pantu, un,
- b) ņemot vērā visus apstākļus, *Secretary of State* uzskata par atbilstošu izsniegt uzturēšanās atļauju.

5. Ja *Secretary of State* saņem pieteikumu saskaņā ar 4. punktu, viņam ir jāveic pieteikuma iesniedzēja personīgās situācijas padziļināta izpēte un, ja pieteikums tiek noraidīts, jāpamato atteikums, ja vien tas nav pretrunā valsts drošības interesēm.

[..]”

II – Fakti un pamatlieta

15. Bangladešas pilsonis *Mahbur Rahman* 2006. gada 31. maijā apprecējās ar Īrijas pilsoni, kura strādā Apvienotajā Karalistē. Viņa brālis *Muhammad Sazzadur Rahman*, pusbrālis *Fazly Rabby Islam* un brāļadēls *Mohibullah Rahman* ir pieprasījuši uzturēšanās atļauju Apvienotajā Karalistē kā EEZ dalībvalsts pilsoņa ģimenes locekļi.

16. *Secretary of State for the Home Department* noraidīja šo pieprasījumu, tādēļ viņi iesniedza prasību imigrācijas tiesā, kura ņēma vērā to, ka viņi esot “apgādībā” un ka viņu lieta esot jāizvērtē, īstenojot diskrecionāru novērtējumu atbilstoši 2006. gada noteikumu 17. panta 4. punktam. *Secretary of State for the Home Department* pieprasīja lietas atkārtotu izskatīšanu *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)*, Londona, kura nolēma atlikt sprieduma taisīšanu, norādot, ka tad, ja lietā rodas jautājums, kas saistīts ar to, vai pastāv vai nepastāv atkarības situācija, tajā rodas arī tiesiskas problēmas, kuru atrisināšanai ir skaidri jāizprot Savienības tiesību aktu noteikumu piemērošanas joma.

III – Prejudiciālie jautājumi

17. Lai pārlicinātos par Apvienotās Karalistes noteikumu atbilstību Direktīvai 2004/38, *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)*, Londona, uzskatīja par nepieciešamu Tiesai uzdot šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Direktīvas 2004/38[.] 3. panta 2. punktā dalībvalstij tiek prasīts pieņemt tiesību normas, lai veicinātu pārējo ģimenes locekļu, kuri nav [..] Savienības pilsoņi, grupas ieeļošānu un/vai uzturēšanos dalībvalstī, ja viņi var izpildīt [šīs direktīvas] 10. panta 2. punkta prasības?
- 2) Vai šāds cits ģimenes loceklis, kas minēts 1. jautājumā, var atsaukties uz [minētās] direktīvas [..] 3. panta 2. punkta tiešo piemērojamību gadījumā, ja viņš nevar izpildīt kādu no valsts tiesību normās noteiktajām prasībām?
- 3) Vai pārējo ģimenes locekļu grupā, kas minēta direktīvas [2004/38] 3. panta 2. punktā un 10. panta 2. punktā, ietilpst tikai tie, kuri pirms Savienības pilsoņa ieeļošānas uzņēmējā dalībvalstī dzīvoja tajā pašā valstī, kurā dzīvoja Savienības pilsonis un viņa vai viņas laulātāis?

- 4) Vai [šīs] direktīvas [...] 3. panta 2. punktā minētajai apgādībai, uz kuru pārējie ģimenes locekļi atsaucas, lai nodrošinātu ieeļošanu uzņēmējā valstī, ir jābūt tādai apgādībai, kura ir pastāvējusi, īsi pirms Savienības pilsonis pārcēlās uz uzņēmēju valstī?
- 5) Vai dalībvalsts var noteikt īpašas prasības attiecībā uz [minētās] direktīvas 3. panta 2. punktā minētās šī cita ģimenes locekļa apgādības raksturu vai ilgumu, lai izvairītos, ka šāda apgādība ir mākslīga vai lieka, lai ļautu nepilsonim tikt uzņemtam vai turpināt uzturēties tās teritorijā?
- 6) Vai apgādībai, uz kuru cits ģimenes loceklis atsaucas, lai tiktu uzņemts dalībvalstī, ir jāturpinās noteiktu vai nenoteiktu laika periodu uzņēmējā valstī, lai izdotu vai atjaunotu uzturēšanās atļauju atbilstoši Direktīvas 2004/38 [...] 10. pantam, un, ja tas tā ir, kā šāda apgādība ir jāpierāda?"

IV – Mana analīze

A – Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

18. Eiropas Komisija, skaidri neizvirzot iebildi par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamību, iebilst pret pirmā uzdotā jautājuma atbilstību, apgalvojot, ka Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste ir pieņēmusi leģislatīvus noteikumus, lai veicinātu to personu ieeļošanu un uzturēšanos, kuras šī dalībvalsts uzskata par tādām, uz kurām attiecas Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts, un ka, tā kā atbildētāji pamata lietā nav lūguši, lai tiktu automātiski atzītas to tiesības saņemt atļauju uzturēties Apvienotajā Karalistē, vienīgais jautājums, kas iesniedzējtiesai uzdots šajā tiesvedības stadijā, ir par to, vai pieprasījumi ir vai nav jāizvērtē, īstenojot diskrecionāru novērtējumu, piemērojot valsts tiesību aktu noteikumus.

19. Jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 267. pantā noteiktā procedūra ir instruments sadarbībai starp Tiesu un dalībvalstu tiesām, ar kuru Tiesa dalībvalstu tiesām sniedz norādes jautājumā par ES tiesību interpretāciju, kuras tām vajadzīgas, lai izspriestu tajās izskatāmās lietas.

20. Šajā sadarbībā vienīgi valsts tiesa, kuras izskatīšanā ir lieta un kurai ir jāuzņemas atbildība par atbilstoša nolēmuma pieņemšanu, ir kompetenta novērtēt, ievērojot katras lietas īpatnības, gan prejudiciāla nolēmuma nepieciešamību sava sprieduma taisīšanai, gan Tiesai uzdoto jautājumu atbilstību. Atteikums lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu ir iespējams tikai tad, ja acīmredzami ir skaidrs, ka prasītajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamata tiesvedības faktisko situāciju vai priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesas rīcībā nav tādu vajadzīgo faktisko un tiesisko apstākļu, lai varētu sniegt noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem⁶.

21. Pamatlietā iesniedzējtiesa iesniedza Tiesai detalizētu pamata tiesvedības faktisko un tiesisko apstākļu izklāstu, kā arī iemeslus, kādēļ tā uzskata, ka, lai taisītu savu spriedumu, tai ir vajadzīga atbilde uz uzdotajiem jautājumiem.

22. It īpaši tā vaicā par Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta personiskās piemērošanas jomu, kā arī par rīcības brīvību, kādu šis noteikums atstāj dalībvalstīm. Kā to pamatoti norāda Vācijas valdība, šādi jautājumi nerastos, ja minētajam noteikumam nebūtu nekāda veida ierobežojoša rakstura un tas no dalībvalstīm neprasītu nekādu leģislatīvu rīcību. Tādēļ jautājums par Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta piemērošanas jomu, šķiet, ir vispirms risināms.

6 — Skat. 2011. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-310/10 *Agafitei* u.c., Krājums, I-5989. lpp., 25. un 27. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra.

23. Tāpat iesniedzējtiesa precizēja, ka tā vēlas uzzināt, vai pienākums veicināt iecelošanu un uzturēšanos atbilstoši valsts tiesību aktiem ir jāgarantē tiesai, nevis jāpakļauj pārvaldes iestāžu diskrecionāra novērtējuma varai⁷. Konkrētāk, tā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts ir pretrunā valsts, šajā gadījumā Apvienotās Karalistes, noteikumiem, kas pārvaldes iestādēm paredz diskrecionāru varu izvērtēt iecelošanas un uzturēšanās pieteikumus, kurus iesniedz paplašinātās ģimenes locekļi. Tā kā iesniedzējtiesa, šķiet, neizslēdza iespēju tiesvedības laikā atzīt atbildētājiem pamatlietā iecelošanas vai uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz šo direktīvu, lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai būs tieša ietekme uz viņu situāciju.

24. No šiem apsvērumiem izriet, ka pieņēmums par jautājuma par Savienības tiesību interpretācijas būtiskumu ne tikai nav atspēkots, bet to pat pastiprina iesniedzējtiesas norādītie faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas liecina, ka tā nevar atrisināt tai uzdoto jautājumu, nezinot, vai atbildētājus pamatlietā var uzskatīt par “apgādībā esošiem citiem ģimenes locekļiem” Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta izpratnē un vai tie šādā statusā var pretendēt uz atvasinātām uzturēšanās tiesībām, pamatojoties uz Savienības tiesībām. Tādēļ pirmais jautājums man šķiet pieņemams tāpat kā otrais līdz piektais jautājums.

25. Savukārt par sestā jautājuma pieņemamību var rasties šaubas.

26. No iesniedzējtiesas nolēmuma⁸ izriet, ka valsts tiesa, uzdodot šo jautājumu, faktiski vēlas uzzināt, vai pieaugušām personām, kurām ir atļauja kā ģimenes locekļiem uzturēties Apvienotās Karalistes teritorijā un attiecīgi ir atļauts strādāt, ir jāpaliek kāda apgādībā laikā, kad tiem ir uzturēšanās atļauja, lai tie varētu saņemt tās pagarinājumu vai pastāvīgas uzturēšanās atļauju. Es uzskatu, ka šis jautājums ir hipotētisks un tam nav ietekmes uz pamatlietu, jo iesniedzējtiesas lēmumā ietvertie fakti nekādā veidā neliecina, ka atbildētāji pamatlietā vēlētos pieprasīt viņu uzturēšanās atļaujas pagarinājumu vai atjaunošanu, kad tie vairs nebūs *Rahman* laulāto apgādībā. Nav iespējams atbildēt uz jautājumu, kas uzdots vispārīgi un abstrakti, neņemot vērā iemeslus, kādēļ prasītāji vairs nebūtu apgādībā. Atbilde varētu būt atšķirīga atkarībā no tā, piemēram, vai ģimenes loceklis ir atradis darbu uzņēmējā dalībvalstī vai arī viņš kopš tā laika ir citas personas apgādībā, kura dzīvo tā izcelsmes valstī.

27. Tā kā Tiesai ārpus konkrētā gadījuma, kuru tai ir lūgts izskatīt, nav jārisina visas interpretācijas grūtības, ko var radīt noteikumi, ar kuriem Apvienotajā Karalistē ir transponēts Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts, sestais jautājums ir uzskatāms par nepieņemamu.

B – Atbildes uz jautājumiem

1) Ievada apsvērumi

28. Iesniedzējtiesas nolēmuma rezolutīvajā daļā formulētie jautājumi ir saistīti ar trīs atsevišķām problēmām.

29. Iesniedzējtiesas galvenās bažas, kā tas izriet no pirmā un otrā jautājuma, ir saistītas ar Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punktā noteiktā veicināšanas pienākuma piemērošanas jomu. Lai valsts tiesai sniegtu Savienības tiesību interpretācijas elementus, kas tai būtu noderīgi uzsāktās tiesvedības atrisināšanai, es uzskatu, ka ir jāpārformulē pirmais jautājums tā, lai to veidotu divas daļas; pirmā par to, vai Direktīva 2004/38 nosaka dalībvalstīm pienākumu īstenot pasākumus, lai veicinātu to personu iecelošanu un uzturēšanos, kurām ir piemērojams direktīvas 3. panta 2. punkts, un otrā, gadījumā ja atbilde ir apstiprinoša, par to, kāds ir dalībvalstīm noteikto pienākumu raksturs.

7 — Skat. it īpaši iesniedzējtiesas nolēmuma 37. punktu.

8 — Skat tā 41. punktu.

30. *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)*, Londona, savā trešajā un ceturtajā jautājumā vaicā par Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta personiskās piemērošanas jomu, vēloties uzzināt, vai noteikums attiecas vienīgi uz citiem ģimenes locekļiem, kuri ir uzturējušies tajā pašā valstī, kurā Savienības pilsonis, esot viņa apgādībā īsi pirms viņa apmešanās uz dzīvi uzņēmējā dalībvalstī. Ciktāl valsts tiesa šaubās par 2006. gada noteikumu 8. panta 2. punkta a) apakšpunkta, kas paredz nosacījumu par uzturēšanos tajā pašā valstī, kurā uzturas Savienības pilsonis, saderību ar Savienības tiesību aktiem, ko varētu pretstatīt atbildētāju pamatlietā pieteikumam, manuprāt, trešais jautājums ir saprotams kā tāds, ar kuru tiek jautāts, vai Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts ir pretrunā valsts noteikumiem, kas šā noteikuma piemērošanas jomu ierobežo, attiecinot to vienīgi uz citiem ģimenes locekļiem, kuri ir uzturējušies tajā pašā valstī, kurā Savienības pilsonis, pirms tas apmetās uz dzīvi uzņēmējā dalībvalstī.

31. Visbeidzot savā piektajā jautājumā iesniedzējtiesa vaicā par rīcības brīvību, kuru Direktīva 2004/38 paredz dalībvalstīm saistībā ar nosacījumiem, ar kādiem ir atzīstamas ieceļošanas un uzturēšanās tiesības citiem ģimenes locekļiem, un, konkrētāk, par dalībvalstu iespēju uzturēšanās atļaujas izsniegšanu vai atjaunošanu pakļaut nosacījumam par atkarības saišu, kurām ir jāpastāv starp pieteikuma iesniedzēju un Savienības pilsoni, raksturu vai ilgumu.

32. Lai arī Tiesa vēl nav lēmusi par Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta piemērošanas jomu, nolēmumi, kuros tā ir interpretējusi citus šās direktīvas noteikumus, tomēr atklāj pieeju, kuru tā grasās izmantot, un tādēļ ļauj izveidot interpretācijas struktūru, kas derētu šim noteikumam un orientētu atbildi uz dažādiem jautājumiem.

33. No judikatūras izriet četras interpretācijas normas.

34. Pamatojoties uz Direktīvas 2004/38 preambulas 3. apsvērumu, kas nosaka, ka tās mērķis ir nostiprināt visu Savienības pilsoņu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības, Tiesa, pirmkārt, ir noteikusi, ka Savienības pilsoņiem no šīs direktīvas nevar izrietēt mazāk tiesību nekā no atvasinātajiem tiesību aktiem, ar kuriem tā tiek grozīta vai atcelta⁹.

35. Otrkārt, Tiesa ir lēmusi, ka šās direktīvas noteikumiem ir jāveic teleoloģiska un lietderīga interpretācija, ņemot vērā to mērķi¹⁰. Šajā ziņā ir jāuzsver, ka Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts ir atbilde uz vēl divām papildu bažām.

36. Šā noteikuma pirmais mērķis ir veicināt Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos. Direktīvas 2004/38 preambulas 1. apsvērumā ir atgādināts, ka Savienības pilsonība ikvienam Savienības pilsonim nodrošina primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ievērojot Līgumā noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai noteiktos pasākumus¹¹. Paturot to prātā, tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ir uzskatāmas par izrietošām no Savienības pilsoņa brīvas pārvietošanās tiesībām, ņemot vērā domu, ka pilsonis varētu negribēt pārvietoties no vienas dalībvalsts uz citu, ja viņu nedrīkstētu pavadīt viņa ģimenes locekļi. Tātad ģimenes atkalapvienošanās tiesības netieši tiek aizsargātas tādēļ, ka var tikt apdraudēta Savienības pilsoņa tiesību lietderīgā iedarbība.

37. No Direktīvas 2004/38 preambulas 6. apsvēruma izriet, ka šās direktīvas 3. panta 2. punkta otrais mērķis ir veicināt ģimenes vienotību. Tātad Savienības pilsoņa ģimenes locekļu pārvietošanās tiesības nav aizsargātas vienīgi kā tiesības, kas izriet no Savienības pilsoņa tiesībām uz brīvu pārvietošanos, jo tās pastarpināti aizsargā arī tiesības uz ģimenes vienotības saglabāšanu, termina plašākā nozīmē.

9 — Skat. 2010. gada 23. novembra spriedumu lietā C-145/09 *Tsakouridis* (Krājums, I-11979. lpp., 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

10 — Skat. 2008. gada 25. jūlija spriedumu lietā C-127/08 *Metock* u.c. (Krājums, I-6241. lpp., 68. punkts).

11 — Skat. arī 2010. gada 7. oktobra spriedumu lietā C-162/09 *Lassal* (Krājums, I-9217. lpp., 29. punkts) un 2011. gada 5. maija spriedumu lietā C-434/09 *McCarthy* (Krājums, I-13375. lpp., 27. punkts).

38. Treškārt, Tiesa ir lēmusi, ka noteikumi, kas attiecas uz pamatprincipu, piemēram, personas brīvu pārvietošanos, ir jāinterpretē plaši un katrā gadījumā tiem nedrīkst liegt to lietderīgo iedarbību¹². Tā, tieši pretēji, ir pieņēmusi noteikumu par brīvas pārvietošanās ierobežojumu stingru interpretēšanu¹³.

39. Ceturtkārt, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas prasības, gan no vienlīdzības principa prasības izriet, ka Savienības tiesību norma, kurā tās satura un piemērošanas jomas noskaidrošanai nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, parasti visā Savienībā ir interpretējama autonomi un vienveidīgi¹⁴. No tā izriet, ka, ja Direktīvas 2004/38 tiesību normas tekstā nav nekādi precizēts tas, kā saprast šajā noteikumā izmantotos jēdzienus, un šajā direktīvā nav arī atsauces uz valstu tiesībām attiecībā uz šo jēdzienu nozīmi, tie šīs direktīvas piemērošanas vajadzībām ir jāuzskata par autonomu Savienības tiesību jēdzienu, kas ir jāinterpretē vienveidīgi visu dalībvalstu teritorijās, it īpaši ņemot vērā kontekstu, kurā minētie termini tiek izmantoti, un mērķus, kādi ir noteikumiem, kuru daļu tie veido¹⁵.

40. Vienu no dažādajām interpretācijas normām es izmantošu kā pavedienu, kuram sekošu, izvērtējot iesniedzējtiesas uzdotos dažādos jautājumus.

2) Dažādo jautājumu izvērtēšana

a) Par pirmo jautājumu

41. Uzdotot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa pēc būtības vēlas uzzināt, vai Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts nosaka dalībvalstīm pienākumu īstenot pasākumus, lai veicinātu citu ģimenes locekļu, trešo valstu pilsoņu, kas atbilst šās direktīvas 10. panta 2. punkta prasībām, ieceļošanu un uzturēšanos, un, ja atbilde ir apstiprinoša, kāds ir dalībvalstīm noteikto pasākumu raksturs.

42. Lai gan minētās direktīvas 3. panta 2. punktā mazliet atšķirīgā redakcijā ir aizgūts noteikums, kurš jau ir atrodams Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulā (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā¹⁶ un Padomes 1973. gada 21. maija Direktīvā 73/148/EEK par dalībvalstu pilsoņu pārvietošanās un dzīvesvietas Kopienā ierobežojumu atcelšanu saistībā ar uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanu¹⁷, Tiesai vēl nav bijusi iespēja sniegt norādījumus par tā precīzu piemērošanas jomu. Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta transponēšanas dalībvalstu tiesībās salīdzinošā analīze tomēr atklāj būtiskas atšķirības¹⁸, tādēļ vēl jo vairāk ir nepieciešams skaidrojums.

43. Man šķiet, ka ir nepieciešams formulēt ievada piezīmes, kas saistītas ar šā noteikuma piemērošanas jomu *ratione personae*.

12 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Lassal*, 31. punkts.

13 — Skat. 1986. gada 3. jūnija spriedumu lietā 139/85 *Kempf (Recueil)*, 1741. lpp., 13. punkts).

14 — Skat. 2011. gada 21. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-424/10 un C-425/10 *Ziolkowski* un *Szeja* (Krājums, I-14035. lpp., 32. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

15 — Turpat, 33. un 34. punkts un tajā minētā judikatūra.

16 — OV L 257, 2. lpp. Regulas Nr. 1612/68 10. panta 2. punktā ir noteikts, ka “dalībvalstis atbalsta tādu ģimenes locekļu uzņemšanu, kas neatbilst 1. punktam, ja viņi atrodas iepriekš minētā darba ņēmēja apgādībā vai arī dzīvo kopā ar šo darba ņēmēju valstī, no kuras tas ieradās”.

17 — OV L 172, 14. lpp. Direktīvas 73/148 1. panta 2. punktā ir noteikts, ka “dalībvalstis atbalsta jebkura cita 1. punkta a) vai b) apakšpunktā minēta pilsoņa vai viņa laulātā ģimenes locekļa uzņemšanu, kas ir šā pilsoņa vai tā laulātā apgādībā vai kas izcelsmes [ceļojuma sākuma] valstī dzīvoja ar to zem viena jumta.”

18 — Skat Komisijas ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par Direktīvas 2004/38 īstenošanu (COM(2008) 840, galīgā redakcija). Šajā ziņojumā, kas sagatavots 2008. gada 10. decembrī, ir norādīts, ka trīspadsmit dalībvalstis šās direktīvas 3. panta 2. punktu nav transponējušas pareizi, savukārt desmit dalībvalstis automātiskas tiesības dzīvot ar ES pilsoni attiecinājušas arī uz šīs kategorijas ģimenes locekļiem (3.1. punkts).

44. Vispirms ir jānorāda, ka, ja jautājumu uzdod lietā, kas attiecas uz trešās valsts pilsoņiem, to varētu uzdot arī attiecībā uz Savienības pilsoņiem, kuri, lai gan šajā statusā tiem ir personiskas un autonomas uzturēšanās tiesības, pieprasa arī atvasinātas uzturēšanās tiesības kā ģimenes locekļi¹⁹. Jautājumu var uzdot arī par personām, kurām smaga veselības stāvokļa dēļ noteikti ir vajadzīga Savienības pilsoņa personiska aprūpe, kā arī par partneri, ar kuru Savienības pilsonim ir ilgstošas pienācīgi pierādītas attiecības, jo ir jāveicina arī šo divu personu grupu ieceļošana un uzturēšanās.

45. Vēl te ir jāņem vērā tas, ka, ja Direktīva 2004/38 ir neapšaubāmi paplašinājusi ģimenes atkalapvienošanās tiesību, kas atzītas Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem, personiskās piemērošanas jomu, direktīvas 2. panta 2. punktā definētajā grupā iekļaujot partneri, ar kuru Savienības pilsonis ir noslēdzis reģistrētas partnerattiecības, tā tomēr paliek ierobežota, jo, pirmkārt, pretēji iepriekšējiem tiesību aktiem, tajā ir iekļauti vienīgi “tiešie” augšupējie un lejupējie radnieki un, otrkārt, tā ģimenes locekļa statusa atzīšanu pakļauj vecuma un atkarības nosacījumam.

46. Taisāmajam spriedumam, kurš attieksies uz visām personu grupām, kurām ir piemērojams Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts, būs ļoti īpaša nozīme saistībā ar samērā neskaidro piemērošanas jomu arī tad, ja tas neatrisinās visas grūtības, kas saistītas ar šo noteikumu. Vispirms jau praktiska nozīme, jo bieži var rasties situācijas, kurās Savienības pilsoņi vēlas, lai tos pavada vai tiem pievienojas ģimenes locekļi, uz kuriem neattiecas Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punktā norādītā definīcija. Arī teorētiska nozīme, jo šis nolēmums tiks ierakstīts veidojamajā Tiesas judikatūras paplašinājumā, kas veicina Savienības pilsoņa statusa izveidi.

47. Parādās divas diametrāli pretējas interpretācijas.

48. Maksimālā interpretācijā Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punktu var saprast kā tādu, kas dalībvalstīm nosaka pienākumu īstenot pasākumus, kuri principā nostiprina subjektīvas ieceļošanas un uzturēšanās tiesības par labu it īpaši Savienības pilsoņa citiem ģimenes locekļiem, kas ir tā apgādībā vai dzīvo ar viņu vienā māsaimniecībā.

49. Saskaņā ar minimālo interpretāciju šo noteikumu var saprast kā vienkāršu aicinājumu, kuram nav saistošas juridiskas vērtības. Šādā gadījumā dalībvalstis vienīgi tiek aicinātas īstenot pasākumus, kas veicina citu ģimenes locekļu ieceļošanu un uzturēšanos, tādēļ neizpildes gadījumā nav paredzētas nekādas sankcijas. Līdzīgi norādījumam par vēlamu dalībvalstu rīcību un vienkāršam ieteikumam, kuri neuzliek saistības²⁰, šis noteikums ir jauna “mērenu” tiesību izteiksme, kam nav nekāda piespiedu rakstura.

50. Manuprāt, nav jāizmanto ne viena, ne otra no šīm “galējām” koncepcijām.

51. Pret maksimālo interpretāciju var izvirzīt vairākus argumentus.

52. Vispirms ir jāņem vērā pašas Direktīvas 2004/38 noteikumi. Lai gan tie “ģimenes locekļiem” nosaka automātiskas ieceļošanas un uzturēšanās tiesības, kas norādītas šās direktīvas 2. panta 2. punktā, minētās direktīvas 3. panta 2. punktā ir vienīgi paredzēts, ka katra dalībvalsts “veicina” paplašinātās ģimenes locekļu ieceļošanu un uzturēšanos. No šiem noteikumiem skaidri izriet, ka Savienības likumdevējs ir vēlējies Savienības pilsoņa ģimenē nodalīt tuvākos ģimenes locekļus, kuriem ir patiesas un automātiskas tiesības ieceļot un uzturēties uzņēmējas dalībvalsts teritorijā kopā ar Savienības pilsoni, un tālākus ģimenes locekļus, kuriem nav subjektīvu ieceļošanas un uzturēšanās tiesību, kas izrietētu no Direktīvas 2004/38. Turklāt minētajā direktīvā ir noteikts, ka katrai dalībvalstij ir jāveicina citu ģimenes locekļu ieceļošana “saskaņā ar valsts tiesību aktiem”, no kā var secināt, ka ieceļošanas un uzturēšanās tiesību veidošanās nenotiek tieši saskaņā ar Direktīvu 2004/38, bet gan izriet no dalībvalsts iekšējām tiesībām.

19 — Piemēram, tas var būt gadījums, kad Savienības pilsonis nestrādā un tam nav pietiekami daudz līdzekļu, lai saskaņā ar Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punktu saņemtu uzturēšanās atļauju uz vairāk nekā trīs mēnešiem.

20 — LESD 288. panta pēdējā daļa.

53. Šī nošķiršana ir nostiprināta Direktīvas 2004/38 preambulas 6. apsvērumā, kas ir noteicošais elements direktīvas 3. panta 2. punkta interpretācijai, jo tas ieviests tieši tādēļ, lai paskaidrotu šā noteikuma piemērošanas jomu. Lai gan ne Komisijas priekšlikumā, kas iesniegts 2001. gada 23. maijā²¹, ne grozītajā priekšlikumā, kuru tā iesniedza 2003. gada 15. aprīlī²², nebija iekļauts skaidrojošs apsvēruma, no Kōpējās nostājas (EK) Nr. 6/2004, kuru Eiropas Savienības Padome pieņēma 2003. gada 5. decembrī²³, izriet, ka tā 6. apsvērumu pievienoja, lai “precizētu 3. pantā noteikto veicināšanas jēdzienu”. Šis jaunais apsvēruma tās personas, kas ietvertas ģimenes locekļu definīcijā Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta izpratnē, kuriem ir “automātiskas” ieceļošanas un uzturēšanās tiesības, pretstata citiem ģimenes locekļiem, kuriem nav šādu tiesību.

54. Arī minimālā interpretācija nav pārliecinoša.

55. No Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punktā iekļautā norādījuma var secināt, ka šis noteikums formāli saistošā redakcijā pienākumu atstāj dalībvalstu ziņā, kurām ir jāveicina citu ģimenes locekļu ieceļošana un uzturēšanās.

56. Autori minēto noteikumu bija paredzējuši kā noteikumu, kas nav visvēlējuma formā, bet gan, gluži pretēji, tam ir saistošs raksturs attiecībā uz dalībvalstīm, atstājot tām noteiktu rīcības brīvību.

57. Būtiska ir Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta noteikumu salīdzināšana ar Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīvas 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos 4. panta 2. un 3. punkta noteikumiem²⁴. Lai gan no Direktīvas 2004/38 izriet, ka dalībvalstis “veicina” to Savienības pilsoņa ģimenes locekļu ieceļošanu un uzturēšanos, kuri neatbilst ģimenes kodola definīcijai, tās “var atļaut” saskaņā ar Direktīvu 2003/86 augšupējo radinieku, pieaugušo neprecēto bērnu, kuri nespēj apmierināt savas vajadzības, un neprecēto partneru, kuriem trešās valsts pilsonim jāpievienojas, ieceļošanu un uzturēšanos.

58. Tādēļ es uzskatu, ka Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts nesniedz dalībvalstīm vienkāršu iespēju, bet gan nosaka tām faktisku pienākumu īstenot pasākumus, kas nepieciešami, lai veicinātu personu, uz kurām attiecas šis noteikums, ieceļošanu un uzturēšanos. Atliek vien noteikt, kāda pēc būtības ir šā pienākuma precīzā piemērošanas joma.

59. Lai gan Dānijas, Polijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Komisija uzskata, ka Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts nosaka vienīgi procesuālus pienākumus, *AIRE Centre* savos rakstveida apsvērumos norāda, ka no tā izriet “prezumpcija par uzņemšanu” tādēļ, ka tad, kad personas, kas ietilpst citu ģimenes locekļu grupā, spēj sniegt šās direktīvas 10. panta 2. punkta e) apakšpunktā prasītos pierādījumus, bet neatbilst uzņēmējas dalībvalsts tiesību aktu prasībām, valsts tiesai ir jālemj, vai valstu noteikumi ir pietiekami, lai minētās direktīvas 3. panta 2. punktā noteiktajai prezumpcijai piešķirtu pilnīgu iedarbību.

60. Manuprāt, tas, ka pastāv procesuāli pienākumi, ir grūti apstrīdams. Es uzskatu, ka Direktīva 2004/38 nosaka dalībvalstīm pienākumu vismaz paredzēt iespēju personām, kam ir piemērojams šis noteikums, saņemt lēmumu par viņu pieteikumu par ieceļošanu un uzturēšanos, kurš balstītos uz padziļinātu viņu personīgās situācijas izvērtēšanu un kurš atteikuma gadījumā būtu pamatots, un kuru būtu iespējams pārsūdzēt.

21 — Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Eiropas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā (COM(2001) 275, galīgā redakcija).

22 — Grozītais priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Eiropas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā (COM(2003) 199, galīgā redakcija).

23 — OV 2004, C 54 E, 12. lpp.

24 — OV L 251, 12. lpp.

61. Šāda Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta piemērošanas jomas interpretācija atbilst Savienības likumdevēja vēlmei, kāda ir norādīta šās direktīvas 6. apsvērumā, kas paredz, ka uzņēmējai dalībvalstij ir jāveic pieteikuma iesniedzēja situācijas izvērtēšana, ņemot vērā dažādos apstākļus, piemēram, tā radniecību ar Savienības pilsoni vai tā finansiālo vai fizisko atkarību no tā.

62. Manuprāt, to apstiprina Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pēdējā daļa, kurā skaidri paredzēts, ka uzņēmēja dalībvalsts “sīki pārbauda personiskos apstākļus un pamato aizliegumu [pirmajā daļā minētajām] personām iebraukt [ieceļot] vai uzturēties”.

63. Savukārt es nepiekrītu *AIRE Centre* viedoklim, ka uz citiem ģimenes locekļiem attiecas prezumpcija par uzņemšanu. Pirmkārt, es uzskatu, ka atkarības saite ar Savienības pilsoni, kas noteikta Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā, nav vis prezumpcija, bet gan šā noteikuma piemērošanas jomas iepriekšējs nosacījums. Otrkārt, prezumpcijas par uzņemšanu atzīšana, kas izriet tieši no šās direktīvas, man šķiet pretrunā dalībvalstu tiesību aktu izmantošanai, lai definētu noteikumus ieceļošanas un uzturēšanās tiesību saņemšanai, ko nosaka teikuma daļa “saskaņā ar valsts tiesību aktiem”.

64. Veicināšanas pienākums ir formulēts vispārīgi, atstājot katrai dalībvalstij plašu rīcības brīvību, kuras plašumu vēl uzsver skaidra atsauce uz valsts tiesību aktiem. Šādos apstākļos nav iespējams izsecināt nekādu prezumpciju par uzņemšanu. Manuprāt, Direktīva 2004/38 nosaka vienīgi zināmu saskaņošanu, izmantojot noteikumu, kurā ietverti vien minimālie priekšnosacījumi un kurš tādēļ ļauj pastāvēt atšķirībām starp dalībvalstīm attiecībā uz šās direktīvas 3. panta 2. punktā paredzēto personu ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem.

65. Tas nenozīmē, ka dalībvalstīm ir pilnīga brīvība atkarībā no to labās gribas veicināt personu, kurām ir piemērojams šis noteikums, ieceļošanu un uzturēšanos.

66. Ja Savienības tiesību noteikums, kurš skaidri atsaucas uz dalībvalsts tiesībām, principā nevar tikt interpretēts autonomi un vienveidīgi²⁵, saskaņā ar Tiesas judikatūru ir precīzi jāizvērtē konkrēti atsaucē uz valsts tiesībām termini, lai precīzi noteiktu rīcības brīvību, kas tiek atstāta dalībvalstīm²⁶.

67. To terminu precizitāte, kuru Savienības likumdevējs ir izmantojis Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punktā, lai definētu, kaut arī izņēmuma kārtā, veicināšanas pienākuma piemērošanas jomu *ratione personae*, manuprāt, liecina par šajā noteikumā izmantoto jēdzienu, lai definētu labuma guvējus, autonomu un vienveidīgu interpretāciju, uz kuru neattiecas nekāda izvērtēšanas brīvība. No tā izriet, ka dalībvalsts nevar samazināt piemērošanas jomu tieši, piemēram, nolemjot izslēgt no veicināšanas pasākumu saņemšanas ģimenes locekļus tiešā līnijā tālāk par noteiktu radniecības pakāpi vai blakus līnijā vai partneri, ar kuru Savienības pilsonim ir ilgstošas attiecības, vai arī netieši, paredzot nosacījumus, kuru mērķis vai rezultāts ir noteiktas saņēmēju grupas izslēgšana. Man nešķiet iespējams, piemēram, partnerim, ar kuru pilsonim ir ilgstošas attiecības, atzītās tiesības pakļaut nosacījumam par reģistrētu partnerību vai nosacījumam par partnerības pielīdzināšanu laulībai, kā tas ir noteikts Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā.

68. Es uzskatu, ka dalībvalstīm paredzētajai rīcības brīvībai ir dubults ierobežojums.

69. Pirmkārt, piemērojot kritēriju, kas izriet no 2003. gada 2. oktobra sprieduma lietā *Garcia Avello*²⁷, 2008. gada 14. oktobra sprieduma lietā *Grunkin* un *Paul*²⁸, kā arī no 2010. gada 22. decembra sprieduma lietā *Sayn-Wittgenstein*²⁹, kas aizgūts iepriekš minētajā spriedumā lietā *McCarthy*³⁰, attiecīgais valsts pasākums nedrīkst būt tāds, kurš nepamatoti liedz Savienības pilsonim tiesības brīvi

25 — Šis ierosinājums *a contrario* izriet no interpretācijas normas, kas minēta šo secinājumu 39. punktā.

26 — Skat. it īpaši 2001. gada 26. jūnija spriedumu lietā C-173/99 *BECTU* (*Recueil*, I-4881. lpp., 53. punkts).

27 — C-148/02 (*Recueil*, I-11613. lpp.).

28 — C-353/06, (Krājums, I-7639. lpp.).

29 — C-208/09 (Krājums, I-13693. lpp.).

30 — Šā sprieduma 49.–53. punkts.

pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā. Man šķiet, ka šādu šķērsli raksturotu tas, ka tiktu konstatēts, ka Savienības pilsonim ir jāpamet uzņēmējās dalībvalsts teritorija, proti, *a fortiori* jāpamet Savienība kopumā. Pēdējā minētajā gadījumā saskaņā ar precizējumiem, kurus Tiesa sniedza 2011. gada 15. novembra spriedumā lietā *Dereci* u.c.³¹, tiktu liegta faktiskā Savienības pilsoņa statusam piesaistīto tiesību izmantošana, kas ietvertu uzturēšanās tiesību atzīšanu ģimenes locekļiem, jo šo jēdzienu Tiesa izmantojusi ne tikai kā kritēriju piesaistei Savienības tiesībām, lai šo tiesību aizsardzības jomā iekļautu situācijas, kuras gadījumā, ja nepastāvētu pārrobežu elements, parasti tiktu izslēgtas, bet arī kā pamata noteikumu, jo Savienības pilsoņa uzturēšanās tiesību faktiskā izmantošana nozīmētu, ka uzturēšanās tiesības tiek piešķirtas ģimenes locekļiem.

70. Otrkārt, rīcības brīvību, kas piešķirta dalībvalstīm, ierobežo pienākums ievērot tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi, kuras paredzētas 7. pantā Hartā, kam saskaņā ar LES 6. panta 1. punkta pirmo daļu ir tāda pati juridiskā nozīme kā Līgumiem.

71. Tiesa pamattiesības uz ģimenes dzīvi ir atzinusi par Savienības tiesību pamatprincipu daļu. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Metock* u.c. tā precizēja, ka, “ja Savienības pilsoņiem neatļautu īstenot normālu ģimenes dzīvi uzņēmējā dalībvalstī, tiktu nozīmīgi kavēta viņiem Līgumā garantēto brīvību īstenošana”³². Savā iepriekš minētajā spriedumā lietā *Dereci* u.c. atgādinot, ka Hartas 7. pantā ietvertās tiesības atbilst tām, ko garantē 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. panta 1. punkts³³, un ka pirmajam no pantiem ir jāpiešķir tāda pati nozīme un piemērošanas joma kā otrajam, kā to interpretē Eiropas Cilvēktiesību tiesa, Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējtiesai šajā lietā būtu jāizvērtē, vai uzturēšanās tiesību atteikums prasītājiem, trešās valsts pilsoņiem, apdraudēja Eiropas Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību³⁴.

72. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atkārtoti lēmusi, ka ECTK 8. pants negarantē ārvalstniekiem “tiesības izvēlēties vispiemērotāko vietu ģimenes dzīves veidošanai”³⁵ un tajā valstij nav noteikts “vispārējs pienākums ievērot precētu pāru izvēlēto kopīgo dzīvesvietu un atļaut ģimenes atkalapvienošanos tās teritorijā”³⁶. Tomēr tā uzskatīja, ka šis pants var radīt pozitīvus pienākumus, kuri raksturīgi faktiskai ģimenes dzīves neaizskaramībai³⁷, kas nozīmētu, ka valstij ir jāļauj personai ieceļot valsts teritorijā.

73. Pamatojoties uz šo interpretāciju, Tiesa nolēma, ka, lai arī ECTK negarantē nekādas tiesības ārvalstniekiem ieceļot vai uzturēties kādās noteiktas valsts teritorijā, personas izraidīšana no valsts, kurā dzīvo tās tuvi radnieki, var radīt iejaukšanos ECTK 8. panta 1. punktā noteiktajās tiesībās uz ģimenes dzīvi. Šāda iejaukšanās, ja tā neatbilst minētā panta 2. punkta prasībām, t.i., ja tā nav “paredzēta likumā”, nav pamatota ar kādu no šajā punktā nosauktajiem leģitīmajiem mērķiem un nav “nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā”, proti, “attaisnojama ar neatliekamu sabiedrisku vajadzību”, un it īpaši nav samērīga ar leģitīmo mērķi, ir ECTK pārkāpums³⁸.

74. Uzturēšanās tiesību, kas saistītas ar Savienības pilsonību, kombinācija ar privātās un ģimenes dzīves aizsardzību, kāda tā tiek īstenota saskaņā ar Savienības tiesībām, var radīt uzturēšanās tiesības par labu Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem.

31 — C-256/11 (Krājums, I-11315. lpp., 66. punkts).

32 — 62. punkts.

33 — Turpmāk tekstā — “ECTK”.

34 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Dereci* u.c., 70.–72. punkts.

35 — Skat. ECT 1996. gada 28. novembra spriedumu lietā *Ahmut* pret Nīderlandi, *Recueil des arrêts et décisions*, 1996-VI, 2030. lpp., 71. punkts.

36 — Skat. ECT 1996. gada 19. februāra spriedumu lietā *Gül* pret Šveici, *Recueil des arrêts et décisions*, 1996-I, 174. lpp., 38. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Ahmut* pret Nīderlandi, 67. punkts.

37 — Skat. ECT 2001. gada 21. decembra spriedumu lietā *Sen* pret Nīderlandi, *Recueil des arrêts et décisions*, 2001-I, 31. punkts.

38 — 2003. gada 23. septembra spriedums lietā C-109/01 *Akrich* (*Recueil*, I-9607. lpp., 59. punkts un minētā judikatūra).

75. Manuprāt, šādām tiesībām nav jābūt paredzētām vien tuvākajiem ģimenes locekļiem. Ja ECTK 8. pants garantē vienīgi tiesību īstenošanu attiecībā uz “pastāvošas” ģimenes dzīves neaizskaramību un ja īpašajā personu, kas nav pilsoņi, ieceļošanas, uzturēšanās un izraidīšanas jomā ir nolemts, ka ģimene ir jāierobežo līdz “ģimenes kodolam”³⁹, Eiropas Cilvēktiesību tiesa tomēr ir pieņēmusi vispārēju noteikumu, paplašinātu ģimenes dzīves jēdzienu⁴⁰, kuru raksturo tiesisku vai faktiski elementu klātbūtne, kas liecina par ciešām personiskām attiecībām, kurš ar noteiktiem nosacījumiem ļauj iekļaut arī, piemēram, attiecības starp vecvecākiem un mazbērniem⁴¹ vai attiecības starp brāļiem un māsām⁴². Faktiskas attiecības, kurām nav saistības ar radniecību, arī ir kvalificētas kā “ģimenes dzīve”⁴³.

76. Manuprāt, diskriminācijas aizlieguma princips aizliedz ģimenes definīciju ņemt vērā mainīgā ģeometrijā atkarībā no tā, vai attiecīgā Savienības pilsoņa ģimenes locekļi paši arī ir Savienības pilsoņi vai trešo valstu pilsoņi. Nosakot pamattiesību uz privāto un ģimenes dzīvi perimetra robežas, ģimenes jēdziens nevar arī atšķirties atkarībā no vairāk vai mazāk ierobežojošām definīcijām, kas sniegtas sekundāro tiesību aktu noteikumos.

77. No tā es secinu, ka uz pamattiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi principā var atsaukties visas personu grupas, kas minētas Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punktā.

78. Saistībā ar atbildētāju pamatlietā situāciju, ņemot vērā vienīgi faktiskos apstākļus, kas norādīti iesniedzējtiesas nolēmumā, nav pierādīts, ka Apvienotās Karalistes iestāžu atteikums uzturēšanās atļauju izsniegt *M. S. Rahman* brālim, pusbrālim un brāļadēlam būtu apdraudējis *Rahman* kundzes privāto un ģimenes dzīvi. Tomēr, manuprāt, šis jautājums ir jārisina pakāpeniski atkarībā no katra gadījuma īpašajiem apstākļiem, attiecīgi nododot to valsts tiesai, kurai būtu jāpārbauda, vai *Rahman* kundzes privātā un ģimenes dzīve ir nesamērīgi apdraudēta.

79. No iepriekš minētā es secinu, ka:

- pirmkārt, Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tā, ka tas dalībvalstīm nosaka pienākumu īstenot nepieciešamos pasākumus, lai veicinātu visu personu, kurām piemērojama šī direktīva, ieceļošanu un uzturēšanos to teritorijā, kas nozīmē, ka attiecīgajām personām ir iespēja iegūt ieceļošanas un uzturēšanās tiesības pēc to pieteikuma padziļinātas izvērtēšanas, ņemot vērā to personīgo situāciju, un atteikuma gadījumā pietiekami pamatotu lēmumu, kuru ir iespējams pārsūdzēt. Minētais noteikums nenosaka dalībvalstīm pienākumu atzīt automātiskas ieceļošanas un uzturēšanās tiesības citiem ģimenes locekļiem, trešo valstu pilsoņiem, kuri atbilst šās direktīvas 10. panta 2. punkta e) apakšpunkta prasībām, un
- otrkārt, ar Savienības primārajām tiesībām, it īpaši noteikumiem par Savienības pilsonību un privātās un ģimenes dzīves aizsardzību, un Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punktu pretrunā ir tas, ka dalībvalsts atsaka trešās valsts pilsonim, uz kuru ir attiecināms pēdējais minētais noteikums, uzturēšanos tās teritorijā, lai gan šis pilsonis vēlas dzīvot kopā ar savu ģimenes locekli, kurš ir Savienības pilsonis, jo šāds atteikums nepamatoti liedz pilsonim īstenot savas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā vai nesamērīgi apdraud tā tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

39 — Skat. ECT 2003. gada 9. oktobra spriedumu lietā *Slivenko* pret Latviju, *Recueil des arrêts et décisions*, 2003-X, 94. punkts.

40 — Neņemot vērā, ka tai kā privātās dzīves aspekts bija jāaizstāv attiecības, kuras nebija iespējams aizstāvēt saskaņā ar tiesībām uz ģimenes dzīvi (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Slivenko* pret Latviju, 95. punkts).

41 — Skat. ECT 1979. gada 13. jūnija spriedumu lietā *Marckx* pret Beļģiju, A sērija Nr. 31, 45. punkts.

42 — Skat. ECT 1991. gada 18. februāra spriedumu lietā *Moustaquim* pret Beļģiju, A sērija Nr. 193. Lai pamatotu ECTK 8. panta pārkāpumu, no Beļģijas izraidot Marokas pilsoni, Tiesa ņēma vērā apsvērumu, ka Beļģijā uzturas viņa brāļi un māsas.

43 — Skat. ECT 1997. gada 22. aprīļa spriedumu lietā *X, Y, Z* pret Apvienoto Karalisti, *Recueil des arrêts et décisions*, 1997-II, 36. punkts.

b) Par otro jautājumu

80. Uzdotot otro jautājumu, iesniedzējtiesa pēc būtības vēlas uzzināt, vai cits ģimenes loceklis, kurš neatbilst valsts tiesību aktu noteiktajām prasībām, var atsaukties uz Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punktu.

81. Bez nepieciešamības atkal sīki iztirzāt stingri noteiktos principus, kuri regulē direktīvu tiešo iedarbību, es atgādinu, ka no Tiesas judikatūras izriet, ka “visos gadījumos, kad direktīvas noteikumi no to satura viedokļa šķietami ir beznosacījumu un pietiekami precīzi, uz šiem noteikumiem var atsaukties, ja noteiktajā termiņā nav pieņemti īstenošanas pasākumi, iebilstot pret visiem valsts noteikumiem, kas nav saskaņā ar direktīvu, vai arī ja tie ir tādi, kas nosaka tiesības, kuras privātpersonas var izmantot attiecībā pret valsti”⁴⁴. Reizēm Tiesa atsakās no divkārtšās prasības par precizitāti un nosacījumu neesību, lai noskaidrotu vienīgi to, kāda rīcības brīvība ir dalībvalstīm, un šajā gadījumā aicina valsts tiesu pārbaudīt, vai valsts likumdevējs ir darbojies direktīvas noteiktajās rīcības brīvības robežās⁴⁵.

82. Kā jau esmu norādījis, manuprāt, Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punktā ir ietverts īpašs pienākums dalībvalstīm paredzēt iespēju personām, kurām ir piemērojams šis noteikums, iegūt ieceļošanas un uzturēšanās tiesības pēc padziļinātas viņu pieteikuma izvērtēšanas. Šim minimālajam procesuālajam pienākumam ir gan precizitātes, gan beznosacījumu raksturs, kas nepieciešams direktīvā iekļautam noteikumam, lai tam būtu tieša iedarbība.

83. Lai gan dalībvalstīm ir piešķirta diezgan plaša rīcības brīvība, it īpaši, nosakot nosacījumus, ar kādiem tiek piešķirtas ieceļošanas un uzturēšanās tiesības, es iepriekš uzsvēru, ka valstu tiesību akti nedrīkst ierobežot Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta piemērošanas jomu, tieši vai netieši ierobežojot labuma guvēju grupas. Tādēļ es uzskatu, ka gadījumā, ja no valsts tiesību aktu noteikumiem, ar kuriem tiek transponēts veicināšanas pienākums, īpašu prasību dēļ, kas nav paredzētas šajā direktīvā, tiktu izslēgti noteikti labuma guvēji, valsts tiesa šos noteikumus varētu uzskatīt par nesaderīgiem ar minētās direktīvas 3. panta 2. punktu.

84. Konkrētāk, runājot par atbildētāju pamatlietā situāciju, ja tiek konstatēts, ka tie faktiski ietilpst citu apgādībā esošu ģimenes locekļu grupā saskaņā ar Direktīvu 2004/38, tie var apstrīdēt atteikumu izvērtēt viņu pieteikumu, ja šis atteikums pamatojas uz to, ka pirms apmešanās Apvienotajā Karalistē viņi nav dzīvojuši tajā pašā valstī, kurā *Rahman* laulātie.⁴⁶

85. Iepriekš minēto iemeslu dēļ es iesaku Tiesai uz otro jautājumu atbildēt, ka Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts citiem ģimenes locekļiem, kuri atbilst šajā noteikumā paredzētajiem nosacījumiem, nosaka tiesības atsaukties uz to valsts tiesā, lai it īpaši atkāptos no īpašu prasību piemērošanas, kas ierobežo piemērošanas jomu.

c) Par trešo un ceturto jautājumu

86. Uzdotot trešo jautājumu, iesniedzējtiesa pēc būtības vēlējas noskaidrot, vai pārējo ģimenes locekļu grupā, kas minēta Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā, ietilpst tikai tie, kuri pirms Savienības pilsoņa ieceļošanas uzņēmējā dalībvalstī dzīvoja tajā pašā dalībvalstī, kurā dzīvoja Savienības pilsonis un viņa vai viņas laulātais.

44 — 1991. gada 19. novembra spriedums apvienotajās lietās C-6/90 un C-9/90 *Francovich* u.c. (*Recueil*, I-5357. lpp., 11. punkts). Attiecībā uz šās normas piemērošanu Direktīvas 2004/38 noteikumam skat. 2011. gada 17. novembra spriedumu lietā C-434/10 *Aladzhov* (Krājums, I-11659. lpp., 32. punkts).

45 — 2004. gada 7. septembra spriedums lietā C-127/02 *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (Krājums, I-7405. lpp., 66. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

46 — Skat. iztirzājumu attiecībā uz trešo jautājumu.

87. Savā ceturtajā jautājumā iesniedzējtiesa pēc būtības jautā, vai šās direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā prasītajam atkarības stāvoklim attiecībā pret Savienības pilsoni vai tā laulāto ir jābūt pastāvīgušam vēl pirms Savienības pilsoņa apmešanās uz dzīvi uzņēmējā dalībvalstī.

88. Pakārtoti es atgādinu, ka saskaņā ar šo secinājumu 39. punktā norādīto principu un atsaucies uz dalībvalstu tiesībām interpretāciju, ko ieteicu, es uzskatu, ka jēdzieni, kuri izmantoti minētās direktīvas 3. panta 2. punktā, lai definētu tos, kas gūst labumu no šā noteikuma, ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi.

89. Ciktāl šis noteikums ir piemērojams jebkuram citam ģimenes loceklim, ja tas ir “Savienības pilsoņa apgādībā *vai* [47] dzīvo ar viņu vienā mājsaimniecībā”, es uzskatu, tāpat kā Komisija, ka ir jānošķir to personu situācija, kuras ir “apgādībā”, un to, kuras ar Savienības pilsoni “dzīvo vienā mājsaimniecībā”.

90. Lai arī man šķiet pašsaprotami, ka ģimenes loceklim, kurš paziņo, ka dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni, ir jāpierāda, ka viņš dzīvo kopā ar to un attiecīgi vienā valstī, gluži pretēji, es uzskatu, ka ģimenes locekli, kurš ir “apgādībā”, nedrīkst izslēgt no Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta piemērošanas jomas tādēļ, ka tas nav dzīvojis tajā pašā valstī, kurā Savienības pilsonis, kuru tas vēlas pavadīt vai kuram vēlas pievienoties. Šis atzinums balstās gan uz šās direktīvas noteikumu formulējumu un to mērķi, gan uz Tiesas judikatūru.

91. Faktiski ir jānorāda, ka ģimenes locekli, kuru iecelšana un uzturēšanās dalībvalstīm ir jāveicina saskaņā ar minētās direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu, ir definēti kā tādi, kuri “ceļojuma sākuma valstī” ir Savienības pilsoņa, kuram ir sākotnējās uzturēšanās tiesības, apgādībā vai dzīvo ar viņu vienā mājsaimniecībā. Šā noteikuma formulējumā nekas neliecina, ka vispārējā frāze “ceļojuma sākuma valsts”, kas ietver gan dalībvalstis, gan trešās valstis, paredz vienīgi Savienības valsti, no kuras iecerojis Savienības pilsonis, kurš īsteno savas tiesības uz brīvu pārvietošanos. Tomēr dažu valodu versijas liecina, ka jēdziens “ceļojuma sākuma valsts” noteikti attiecas uz ģimenes locekļiem, nevis uz Savienības pilsoni⁴⁸.

92. Tāpat Direktīvas 2004/38 10. panta 2. punkta e) apakšpunktā, kurā ir norādīti dokumenti, kurus trešo valstu pilsoņiem, kas ietilpst šās direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētajā grupā, var nākties uzrādīt uzņēmējā dalībvalstī, lai tie varētu saņemt uzturēšanās atļauju, ir noteikts, ka šos dokumentus var izsniegt “izcelsmes vai ceļojuma sākuma” valsts atbildīgā iestāde, neparedzot uzņēmējai dalībvalstij iespēju pieprasīt dokumentus, kas apliecinātu iespējamu uzturēšanos tajā pašā valstī, kurā uzturas Savienības pilsonis.

93. Šādu formulējumu apliecina arī Direktīvas 2004/38 mērķis veicināt Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos un saglabāt ģimenes vienotību neatkarīgi no jebkuriem apsvērumiem saistībā ar citu ģimenes locekļu izcelsmi vai vietu, no kurienes tie uzsākuši ceļojumu.

94. Tādu pašu pieeju Tiesa ir izmantojusi, lai definētu apgādībā esošo lejupējo vai augšupējo radnieku jēdzienu, kāds tas atrodams aktos, kuri izdoti pirms Direktīvas 2004/38, kas pārvalda darba ņēmēju un pašnodarbināto, kā arī pakalpojumu sniedzēju brīvu pārvietošanos.

95. Nebūt nepakļaujot atkarības saites esību jebkādiem nosacījumiem, kas saistīti ar Savienības pilsoņa ģimenes locekļa iepriekšēju uzturēšanos tajā pašā valstī, tā sprieda, ka tas, ka ģimenes loceklis ir “apgādībā”, izriet no faktiskas situācijas, kurā ģimenes locekļa materiālo atbalstu īsteno Savienības pilsonis, kurš vai kura laulātais izmanto tiesības uz brīvu pārvienošanos⁴⁹.

47 — Autora izcēlums.

48 — Piemēram, angļu valodas versijas redakcija ir šāda:

“any other family members, irrespective of their nationality, not falling under the definition in point 2 of Article 2 who, in the country from which *they* have come, are dependants or members of the household of the Union citizen [...]”

49 — 2007. gada 9. janvāra spriedums lietā C-1/05 *Jia* (Krājums, I-1. lpp., 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

96. Turklāt attiecībā uz Direktīvas 73/148 6. pantu Tiesa ir precizējusi, ka materiālā atbalsta nepieciešamībai ir jāpastāv lejupējā radnieka izcelsmes vai ceļojuma sākuma valstī “brīdī, kad viņš vēlas pievienoties Savienības pilsonim”⁵⁰.

97. Tiesa uzskata, ka šis secinājums bija nepieciešams, ņemot vērā 4. panta 3. punktu Padomes 1968. gada 15. oktobra Direktīvā 68/360/EEK par ierobežojumu atcelšanu attiecībā uz dalībvalstu darba ņēmēju un viņu ģimeņu pārvietošanos un dzīvesvietu Kopienā⁵¹; saskaņā ar šo punktu par pierādījumu, ka persona ir darba ņēmēja vai tā laulātā apgādībā esošs augšupējais radnieks Regulas Nr. 1612/68 10. panta izpratnē, ziņoja, sagatavojot dokumentu, kuru izsniegusi “izcelsmes valsts vai ceļojuma sākuma valsts” atbildīgā iestāde, apliecinot, ka attiecīgais augšupējais radnieks ir darba ņēmēja vai tā laulātā apgādībā⁵².

98. Es velti meklēju iemeslus, kuru dēļ varētu pieņemt citu “apgādībā esošas” personas jēdziena definīciju Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, lai šī kvalifikācija būtu atkarīga no nosacījuma par dzīvesvietu tajā pašā valstī, kurā dzīvo Savienības pilsonis.

99. Tāpat man nešķiet pamatoti pieprasīt, lai atkarības situācija būtu pastāvējusi īsi pirms Savienības pilsoņa apmešanās uzņēmējā dalībvalstī, jo vērā ņemamais kritērijs ir brīdis, kurā pieteikums par iecelšanu un uzturēšanos ir iesniegts. Ja atkarība būtu pastāvējusi brīdī, kad notika apmešanās uz dzīvi uzņēmējā valstī, bet kopš tā laika tā būtu pārtraukta, Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punktā paredzētais nosacījums nebūtu izpildīts. Savukārt, ja atkarības stāvoklis būtu radies pēc Savienības pilsoņa iecelšanas uzņēmējā dalībvalstī, ģimenes locekļi varētu uzskatīt par “apgādībā esošu”. Piemēram, tas varētu būt gadījumā, kad Savienības pilsonis, kurš izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, ir ieradies valstī, lai uzņemtos apgādību par brāļa/māsas dēlu, kura vecāki nesen miruši.

100. Interpretācijas princips, kurš atgādināts šo secinājumu 34. punktā, liek transponēt judikatūras paredzētās normas saskaņā ar noteikumiem, kas pastāvēja pirms Direktīvas 2004/38, lai gan nav iespējams pamatoti apstrīdēt to, ka “apgādībā esošas” personas jēdzienam tiek piemērota diferencēta vērtēšana atkarībā no attiecīgā trešās valsts pilsoņa piederības šās direktīvas 3. panta 1. punktā paredzētajai ģimenes locekļu grupai vai minētās direktīvas 3. panta 2. punktā paredzētajai citu ģimenes locekļu grupai.

101. No iepriekš minētā izriet, ka Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē šādi:

- ar to pretrunā ir valsts tiesību akti, kuri ierobežo šā noteikuma piemērošanas jomu līdz citiem ģimenes locekļiem, kas pirms apmešanās uzņēmējā dalībvalstī ir dzīvojuši tajā pašā valstī, kurā Savienības pilsonis, un
- “apgādībā esošas” personas jēdziens nenozīmē, ka atkarības saite ir pastāvējusi īsi pirms Savienības pilsoņa apmešanās uzņēmējā dalībvalstī.

d) Par piekto jautājumu

102. Uzdodot piekto jautājumu, iesniedzējtiesa pēc būtības vēlas uzzināt, vai dalībvalstis citu ģimenes locekļu iecelšanu un uzturēšanos var pakļaut īpašiem nosacījumiem atkarībā no Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētās atkarības rakstura un ilguma.

103. Atbilde uz šo jautājumu skaidri izriet no iepriekšējām atbildēm.

50 — Turpat, 37. punkts.

51 — OV L 257, 13. lpp.

52 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Jia*, 38. punkts.

104. Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē “apgādībā esošas” personas jēdzienam ir jāpiemēro vienveidīga un autonoma definīcija, ka veicināšanas pienākumu, ja to interpretē tā, ka ikvienai personai, kam piemērojams šis noteikums, ir tiesības uz padziļinātu tās pieteikuma izvērtēšanu un atteikuma gadījumā uz pietiekami pamatotu lēmumu, nevar pakļaut noteikumam par īpašu nosacījumu izpildi saistībā ar atkarības situācijas raksturu un ilgumu.

105. Savukārt, tā kā es uzskatu, ka šis noteikums nenosaka automātisku uzturēšanās tiesību piešķiršanu, es neredzu nekādus principiālus šķēršļus tam, ka dalībvalsts nosaka īpašus nosacījumus ieceļošanas un uzturēšanās tiesību saņemšanai, lai garantētu atkarības saites faktiskumu, efektivitāti un ilgumu.

106. Tomēr šiem nosacījumiem ir jāatbilst efektivitātes principam, kas nozīmē, ka tiem nav jābūt tādiem, kas padara praktiski neiespējamu Savienības tiesību sistēmas noteikto tiesību īstenošanu. Tas nozīmē, ka dalībvalstu paredzētie nosacījumi nedrīkst būt tādi, kas personām, uz kurām attiecas minētais noteikums, *de facto* liedz jebkuru iespēju saņemt ieceļošanas un uzturēšanās atļauju. Piemēram, nevar pieļaut valsts noteikumu, kurš paredz, ka, lai saņemtu uzturēšanās atļauju, trešās valsts pilsonim ir jāpierāda, ka viņš Savienības pilsoņa apgādībā ir vairāk nekā 20 gadus.

107. Turklāt nosacījumi, kuri saistīti ar atkarības saiknes raksturu vai ilgumu, var radīt ierobežojumus citu ģimenes locekļu uzņemšanai, kas dalībvalstīm tomēr būtu jāsekmē. Tāpat, lai tos pieņemtu, tiem ir jābūt likumīgam mērķim, jāspēj garantēt šā mērķa īstenošanu un tie nedrīkst pārsniegt to, kas nepieciešams šā mērķa sasniegšanai.

108. Līdz ar to es uzskatu, ka ar Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu nav pretrunā valsts tiesību akti, kas trešās valsts pilsoņu ieceļošanu un uzturēšanos pakļauj nosacījumiem par atkarības saites raksturu un ilgumu, ja vien šiem nosacījumiem ir likumīgs mērķis, ja tie garantē šā mērķa īstenošanu un ja tie nepārsniedz to, kas nepieciešams mērķa sasniegšanai.

V – Secinājums

109. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)*, Londona, uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē kā tāds, kas dalībvalstīm nosaka pienākumu īstenot nepieciešamos pasākumus, lai veicinātu visu to personu ieceļošanu un uzturēšanos to teritorijā, kurām ir piemērojams šis noteikums, kas nozīmē, ka attiecīgajām personām pēc viņu pieteikuma padziļinātas izvērtēšanas, ņemot vērā viņu personīgo situāciju, ir iespēja saņemt ieceļošanas un uzturēšanās atļauju un atteikuma gadījumā pietiekami pamatotu lēmumu, kuru ir iespējams pārsūdzēt. Minētais noteikums nenosaka dalībvalstīm pienākumu atzīt automātiskas ieceļošanas un uzturēšanās tiesības citiem ģimenes locekļiem, trešo valstu pilsoņiem, kuri atbilst Direktīvas 2004/38 10. panta 2. punkta e) apakšpunkta prasībām;
- 2) ar Savienības primārajām tiesībām, it īpaši noteikumiem par Savienības pilsonību un privātās un ģimenes dzīves aizsardzību, un Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punktu ir pretrunā tas, ka dalībvalsts atsaka trešās valsts pilsonim, uz kuru ir attiecināms pēdējais minētais noteikums, uzturēšanos tās teritorijā, lai gan šis pilsonis vēlas dzīvot kopā ar savu ģimenes locekli, kurš ir Savienības pilsonis, jo šāds atteikums nepamatoti liedz pilsonim īstenot savas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā vai nesamērīgi apdraud tā tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai;

- 3) Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkts citiem ģimenes locekļiem, kuri atbilst šajā noteikumā paredzētajiem nosacījumiem, nosaka tiesības atsaukties uz to valsts tiesā, lai it īpaši atkāptos no īpašu prasību piemērošanas, kas ierobežo piemērošanas jomu;
- 4) Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē šādi:
  - ar to pretrunā ir valsts tiesību akti, kuri ierobežo šā noteikuma piemērošanas jomu līdz citiem ģimenes locekļiem, kas pirms apmešanās uzņēmējā dalībvalstī ir dzīvojuši tajā pašā valstī, kurā Savienības pilsonis;
  - “apgādībā esošas” personas jēdziens nenozīmē, ka atkarības saite ir pastāvējusi īsi pirms Savienības pilsoņa apmešanās uzņēmējā dalībvalstī, un
  - ar to nav pretrunā valsts tiesību akti, kas trešās valsts pilsoņu ieceļošanu un uzturēšanos pakļauj nosacījumiem par atkarības saites raksturu un ilgumu, ja vien šiem nosacījumiem ir likumīgs mērķis, ja tie garantē šā mērķa īstenošanu un ja tie nepārsniedz to, kas nepieciešams mērķa sasniegšanai.